

УДК 378.016:81'343-051

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2022.5.5>

Іван РУСНАК

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземних мов, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, вул. Проскурівського підпілля, 139, м. Хмельницький, Україна, 29013

ORCID: 0000-0003-0379-7177

Марина ВАСИЛИК

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, вул. Шевченка 57, м. Івано-Франківськ, Україна, 76018

ORCID: 0000-0002-0515-9251

Бібліографічний опис статті: Руснак І., Василик, В. (2022). Сучасні основи іншомовної освіти майбутніх фахівців у європейському освітньому просторі. *Acta Paedagogica Volyniensis*, 5, 26–33, doi:

СУЧАСНІ ОСНОВИ ІНШОМОВНОЇ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

У статті на основі аналізу наукових студій сучасних дослідників та діяльності закладів вищої освіти в країнах Європейського Союзу і України обґрунтовано актуальність і доцільність підготовки майбутніх учителів/викладачів іноземних мов на засадах лінгвопедагогіки. Розкрито їх роль у створенні сприятливого іншомовного освітнього простору для безпосереднього спілкування суб'єктів процесу навчання (викладач і студенти, викладач і студент, студент – студенти, студент – студент) та залучення до нього носіїв мови і сучасних педагогічних технологій з метою формування навичок міжкультурної комунікації та набуття професійних компетентностей здобувачами освіти. Проаналізовано зміст загальнопедагогічних і лінгводидактичних дисциплін як основи теоретичної, практичної та дослідницької підготовки майбутніх фахівців іншомовної освіти в університетах Польщі, Чехії й України та вдосконалення їх навичок усного і писемного спілкування в полікультурному середовищі. Констатовано, що в цьому багатоаспектному процесі, заснованому на положеннях Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти, кожна держава-учасниця Європейського Союзу враховує національні традиції і досвід навчання іноземних мов, досягнення світової лінгвопедагогіки, індивідуальні запити і потреби своїх громадян, наявність досвідченого науково-педагогічного потенціалу. З'ясовано, що вивчення дисциплін педагогічного та лінгводидактичного циклів сприяє формуванню у майбутніх фахівців ґрунтовних теоретичних знань, розуміння процесів розвитку, соціалізації, виховання та навчання зростаючих громадян Європи, набуттю професійних компетенцій для успішної діяльності в Європейському освітньому і науковому просторі.

Ключові слова: іншомовна освіта, лінгвопедагогіка, майбутні фахівці іноземних мов, Європейський Союз, Україна, освітній процес, професійні компетентності.

Ivan RUSNAK

Doctor of Pedagogic Sciences, Professor, Head of the Department of Foreign Languages, Khmelnytskyi Humanitarian and Pedagogical Academy, Proskurivskogo pidpillia str., 139, Khmelnytskyi, Ukraine, 29013

ORCID: 0000-0003-0379-7177

Maryna VASYLYK

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Foreign Languages, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Shevchenka str., 57, Ivano-Frankivsk, Ukraine, 76018

ORCID: 0000-0002-0515-9251

To cite this article: Rusnak, I., Vasylyk, M. (2022). Suchasni osnovy inshomovnoi osvity maibutnikh fakhivtsiv u yevropeiskomu osvithnjomu prostori [Modern fundamentals of foreign language education of future specialists in the european educational area]. *Acta Paedagogica Volyniensis*, 5, 26–33, doi:

MODERN FUNDAMENTALS OF FOREIGN LANGUAGE EDUCATION OF FUTURE SPECIALISTS IN THE EUROPEAN EDUCATIONAL AREA

The article, based on the analysis of scientific studies of modern researchers and the activities of higher education institutions in the countries of the European Union and Ukraine, substantiates the relevance and expediency of training future teachers/teachers of foreign languages on the basis of linguistic pedagogy. Their role in creating a favorable foreign language educational space for direct communication between the subjects of the learning process (teacher and students, teacher and student, student – students, student – student) and the involvement of native speakers of the language and modern pedagogical technologies in order to develop intercultural communication skills is revealed. and acquisition of professional competences by education seekers. The content of general pedagogical and linguistic didactic disciplines as the basis of theoretical, practical and research training of future specialists in foreign language education at universities in Poland, the Czech Republic and Ukraine and improvement of their oral and written communication skills in a multicultural environment is analyzed. It was established that in this multifaceted process, based on the provisions of the Pan-European Recommendations on language education, each member state of the European Union takes into account national traditions and experience in learning foreign languages, the achievements of world language pedagogy, individual requests and needs of its citizens, and the presence of experienced scientific and pedagogical potential. It was found that the study of the disciplines of pedagogical and linguistic didactic cycles contributes to the formation of future specialists in-depth theoretical knowledge, understanding of the processes of development, socialization, education and training of growing citizens of Europe, the acquisition of professional competences for successful activities in the European educational and scientific space.

Key words: foreign language education, linguistic pedagogy, future specialists of foreign languages, European Union, Ukraine, educational process, professional competences.

Актуальність проблеми. Сучасний розвиток людської цивілізації характеризується динамічними глобалізаційно-інтеграційними процесами, які значно розширили й активізували міжнародні зв'язки на міждержавному та міжособистісному рівнях, а, отже, й зумовили підвищення ролі та значення досконалого володіння іноземними мовами. Адже в умовах сучасного інформаційного суспільства вони виконують подвійну функцію: з одного боку, виступають ефективним засобом комунікації, з іншого – важливим чинником забезпечення діалогу самобутніх культур, розвитку взаєморозуміння та толерантності між представниками різних держав і націй. Оскільки Україна сьогодні робить активні кроки до повноцінного входження в Європейський Союз, в її освітньому просторі, що вже став частиною Європейського простору вищої освіти, першочергового значення набуває підготовка фахівців, здатних забезпечити належний рівень опанування іноземними мовами всіма її громадянами і, особливо, молодими здобувачами освіти, починаючи з молодшого шкільного віку. Важливо враховувати й те, що Рада Європи віднесла компетентності володіння усним та письмовим спілкуванням іноземною мовою до розряду ключових. Водночас фахова іншомовна компетентність – це необхідність утворення особистості майбутнього вчителя/викладача іноземної філології, яке характеризується сукупністю знань, умінь, цінностей, якостей і ставлень,

що забезпечують його функціональний рівень і здатність до професійної діяльності. У її формуванні важливу роль відіграють також дисципліни педагогічного циклу, оскільки міжособистісну комунікацію і спілкування педагогіка розглядає як – це першооснову професійності, завдяки яким відбувається освітній процес, формування спеціальних компетентностей, підготовка фахівців, становлення самодостатньої соціальної особистості інформатизованого світу.

У контексті викладеного особливої актуальності набуває ретельне вивчення, ґрунтовний аналіз й осмислення досвіду підготовки фахівців іншомовної освіти в європейських країнах з метою впровадження ефективних організаційних заходів, форм, методів і технологій у вітчизняну систему вищої освіти, щоб забезпечити гармонійне входження її випускників у полікультурний простір Європи та інших континентів нашої планети.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення наукової літератури і з зазначеної проблеми засвідчує зростання інтересу вчених до дослідження різноманітних аспектів іншомовної освіти (В. Гаманюк – аналіз іншомовної освіти в Німеччині, Р. Гришкова – іншомовна освіта в Україні, Л. Гульпа – розвиток іншомовної освіти у середніх навчальних закладах Угорщини, О. Кучмій – іншомовна освіта у ВНЗ України та Польщі, О. Максименко – організація навчання іноземних мов у вищій школі

країн Західної Європи, М. Пархомчук – багатомовність як перспектива розвитку іншомовної освіти в початкових школах Німеччини, М. Тадеєва – розвиток сучасної шкільної іншомовної освіти в країнах-членах Ради).

Педагогічні та методичні аспекти підготовки фахівців з навчання іноземних мов висвітлено в працях Т. Алексєєвої, В. Базуріної, Н. Бориско, Т. Десятова, Т. Зубенко, Г. Колодько, О. Кузнецової, Н. Лавриченко, М. Нетреби, С. Ніколаєвої, Т. Полонської, В. Редька, М. Соловей, М. Тадеєвої та ін. Водночас лінгвопедагогічні аспекти цього процесу, незважаючи на їх актуальність, ще не привернули належної уваги сучасних науковців.

Мета дослідження – здійснити порівняльний аналіз досвіду впровадження лінгводидактичних засад іншомовної підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти країн Європи і України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна лінгвопедагогіка як інтегративна галузь науки зосереджується на пошуках факторів та умов навчання іноземної мови для підвищення якості надання освітніх послуг, а також виявлення їх впливу на розвиток особистості, оскільки в цьому процесі студент набуває міжкультурного досвіду, відбувається його міжкультурна комунікація. Тобто, йдеться про створення іншомовного освітнього простору, до якого, крім безпосередніх учасників процесу навчання (викладача і студентів, викладача і студента, студента і студентів/студента), долучаються носії мови, завдяки тому створюються сприятливі умови для спілкування з іноземними ровесниками за допомогою сучасних технічних засобів та безпосереднього діалогу/взаємодії зі своїми одногрупниками, набуття професійних компетентностей майбутнього фаху, що відповідають Загальноєвропейським Рекомендаціям з мовної освіти. (Загальноєвропейські рек-ї з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання, 2003).

Досвід європейських країн у сфері іншомовної освіти цікавий і цінний тим, що вони в іншомовній освіті орієнтуються на необхідність дотримання стандартів та критеріїв, розроблених Радою Європи, основні ідеї та положення яких викладені в документах, що регулюють педагогічну діяльність – «Європейський мовний портфель», «Загальноєвропейські рекомен-

дації з мовної освіти та вимог до іспитів» тощо. Та, попри зазначене, кожна з держав-членів Європейського Союзу, виконуючи положення зазначених документів, усе ж таки враховує національні традиції в цій галузі, досягнення світової лінгводидактики, запити всіх громадян, особливо, наявність досвідченого кадрового потенціалу.

Важливо відзначити й те, що «у Європі глобальна інтеграція стала нормою, європейські країни мають позитивний досвід у надбанні такого інструменту комунікації, як спільна мова, який є необхідним дедалі більшій частині населення в усе більшій кількості побутових та професійних ситуацій, тому вивчення саме досвіду Європи в цьому питанні вважаємо найбільш корисним» (Нетреба, Бондаренко, 2020).

Дослідники різних європейських держав, у тому числі й України, переконливо стверджують, що один із найважливіших факторів, які впливають на успіхи у вивченні мов, є наявність кваліфікованих викладачів. Підтверджує зазначене велика увага науково-педагогічної спільноти до підготовки викладачів, підвищення їх суспільного статусу, зокрема й рівня мовної та педагогічної підготовки викладачів іноземної мови.

Зазначимо, що процес підготовки фахівців іноземної мови відбувається в системі, яка складається з трьох підсистем – теоретичної, практичної та дослідницької. Реалізація її відбувається насамперед під час засвоєння здобувачами освіти змісту дисциплін педагогічного циклу, до якого входять такі обов'язкові освітні компоненти, як «Загальна педагогіка», «Історія педагогіки», «Основи педагогіки», «Педагогіка», «Загальна дидактика», «Педагогіка і психологія школи». Однак із зазначеного переліку навчальних дисциплін університети/інститути обирають, як правило, дві-три різні за змістом і кількістю кредитів, відведених на їх опанування. «Педагогічна підготовка, за твердженнями В. А. Гаманюк, може надаватися впродовж здобуття студентами вищої освіти (undergraduate cycle) і після здобуття (postgraduate cycle). Ряд країн використовують обидві форми, інколи організація навчання залежить від того, до викладання у якому типі навчального закладу готується студент (at upper or lower secondary level)» (Гаманюк, 2013).

Вивчення дидактики дає можливість магістрантам передавати учням/студентам знання про мову як рідну, так й іноземну, сформувані вміння грамотно говорити та читати, перекладати та інтерпретувати тексти на різних мовах. Модуль з педагогічної спеціалізації також обов'язково у кожному семестрі включає навчальні дисципліни «Дидактика предмета I (II)» для поглиблення знань з викладання мови за фахом, поєднання їх з методикою.

Так, в університеті імені Марії Кюрі (Польща) в освітню програму підготовки магістра англійської мови та німецької мови, задля посилення психолого-педагогічної компетентності майбутніх фахівців філологічних дисциплін, включено модуль «Підготовка у психолого-педагогічній галузі», що передбачає вивчення у другому-четвертому семестрах таких дисциплін, як «Основи психології», «Основи педагогіки», «Психологія», «Педагогіка», «Емісія голосу», а також педагогічні практики. Лінгвопедагогічну підготовку освітні компоненти модуля «Підготовка у галузі дидактики», що вивчається в цих же семестрах («Основи дидактики», «Дидактика предмета»).

Польські дослідники вважають, що вивчення названих дисциплін та проходження практик сприяють формуванню у випускника глибоких психолого-педагогічних знань, розуміння процесів розвитку, соціалізації, виховання та навчання; отримання знань у галузі дидактики та методики предмета викладання, використання методології педагогічної діяльності, практичного використання досвіду. Випускник повинен мати сформовані необхідні навички та компетенції комплексної реалізації дидактики; вміння для виконання навчальних та виховних завдань школи, самостійної підготовки та створення програми викладання з урахуванням потреб та здібностей учнів; здатність вчитися і вдосконалювати використання власної педагогічної майстерності, сучасних засобів і методів викладання; вміння в організуванні та обробленні інформації і матеріалів; вміння спілкуватися за допомогою різних методик з особами, які є суб'єктами педагогічної взаємодії, а також співпрацювати з іншими людьми в дидактичному та управлінському процесі та фахівцями, які підтримують цей процес. Випускники повинні бути етично чутливими, емпатійними, відкритими, рефлексивними і мати міжособис-

тісне ставлення і почуття відповідальності; практично готовими до виконання професійних завдань (дидактичні, навчальні і виховні), які пов'язані з роллю вчителя (Uniwersytet Marii Curie-Sklodowskiej w Lublinie).

Заслугує на увагу цікавий досвід іншомовної освіти накопичений у Карловому університеті (Чехія). Тут до «Програми магістерської підготовки філологів англійської мови» включені такі обов'язкові навчальні дисципліни: «Основи педагогічної та соціальної психології» (2 кредити), «Загальна педагогіка та історія педагогіки» (5), «Загальна дидактика» (3), «Основи соціальної педагогіки» (2), «Шкільна педагогіка та психологія» (4), «Педагогічна та психологічна практика» (5). З професійних дисциплін майбутні магістри засвоюють: «Дидактику англійської мови I», «Дидактику англійської мови II», «Дидактику літератури», вартість яких становить по одному кредиту; «Дидактику англійської мови», «Викладання компонентів мовної системи» (3), «Дидактику англійської мови, викладання мовних навичок» (2), «Дидактику англійської мови, методика викладання I» (1), «Дидактику викладання II» (1), «Дидактику англійської мови, актуальні питання» (3), «Безперервну практику навчання в початковій школі» (4), «Постійну педагогічну практику у середніх школах» (4) (Univerzita Karlova. Studium, predmety).

У процесі їх опанування студенти набувають умінь ефективно керувати педагогічним процесом у закладах освіти, застосовувати необхідні форми і методи викладання англійської мови, розробляти навчальний блок для застосування основних теоретичних принципів, оцінювати успішність та результати навчання здобувачів освіти.

З урахуванням сучасних вимог до підготовки фахівців іншомовної освіти сформовано освітню програму «Англійська філологія» у Педагогічному університеті Кракова імені Комісії народної освіти (Польща). До неї, зокрема, включено такі навчальні дисципліни: «Мова і суспільство», «Сучасні тенденції у викладанні іноземних мов», «Спеціальні освітні потреби на заняттях з іноземних мов» (5 кредитів) у першому семестрі; «Інтеркультурна комунікація» (5 кредитів), «Психологія вивчення мови» (6), «Методи дослідження в мовознавстві» (6) – по 30 год. – у другому

семестрі; «Планування та оцінка мовного курсу» (3) – 15 год., «Освітнє право» – 6 год. (кредити не виділено) – у третьому семестрі. У третьому семестрі читається також курс «Оцінювання у викладанні мови» – 30 год. лекцій, 10 год. практичних занять (5). У підготовку вчителя/викладача також включені практичні заняття з навчальних дисциплін: «Нові технології у викладанні англійської мови» – 30 год. (5 кредитів, перший семестр), «Цифрові інструменти в освітніх дослідженнях» – 30 год. (3 кредити, третій семестр), «Професійний розвиток вчителя» – 14 год. (3 кредити, третій семестр) (Program Studiow Wyzszych rozproszonych sie w roku akademickim 2018/2019).

У процесі засвоєння їх змісту студенти опановують функціональну модель процесу навчання: дидактичні принципи; цілі навчання: види, специфічність, операціоналізація, таксономія; зміст, методи, засоби, форми навчання як наслідки ефективності дидактичного процесу; дидактичні ініціативи в контексті оптимізації освітнього процесу (оригінальні навчальні концепції, авторські програми, педагогічні інновації); методи викладання: методи асиміляції знань, методи набуття незалежних знань. Роботу майбутніх фахівців на практичних заняттях оцінюють, враховуючи участь у дискусії на основі обраних із запропонованих для опрацювання робіт (колоквіуми); практичного подання обраної методики з групи методів активності; підготовки відповідного проєкту. Викладач на заняттях та іспиті з предмета повинен враховувати сформованість у студентів таких компетенцій: оцінювання отриманих знань із припущень функціонального процесу моделі навчання; оцінювання здатності аналізувати та інтерпретувати найважливіші елементи дидактичного процесу, а саме: принципи, зміст, цілі, методи, заходи, форми, структуру освітньої діяльності; уміння конструювати та пояснити власні уявлення про обрані аспекти процесу навчання та викладання, висловлюючи сумніви та формулюючи пропозиції в контексті окремих теоретичних поглядів та поглядів різних авторів; здатність самостійно проєктувати і презентувати вибрані елементи дидактичного процесу.

Поряд із лекційними та практичними заняттями проводяться також монографічні лекції і семінари. В Університеті імені Марії

Кюрі на філологічному факультеті за програмами англійської та німецької мов, формами навчальної діяльності, які визначені курикулумами, є монографічні лекції, лекції, семінари, практичні заняття. Результати навчання магістрантів на цих заняттях перевіряються за допомогою оцінювання їх активності під час дискусій, розв'язання проблемних завдань, виконання письмових робіт як домашніх, так і контрольних на практично-семінарських заняттях, підготовки рефератів, презентацій, текстів для вправ з вивчення мови, конспектів уроків тощо. Притаманні бали додаються до оцінки з іспиту/заліку або проміжної оцінки з окремих тем курсу.

Порівняльний аналіз змісту методико-педагогічної підготовки майбутніх магістрів філологічних спеціальностей дає змогу стверджувати про індивідуальний підхід до підготовки вчителя та викладача в університетах країн Європейського Союзу. У дисциплінах підготовки вчителя акцент зроблено на:

- викладання дидактики з урахуванням нових вимог у середніх закладах освіти;
- ознайомлення із сучасною концепцією викладання рідної/іноземної мови;
- введення рамкової програми у закладах середньої освіти.
- У дисциплінах підготовки викладача увагу зацентровано на:
  - ознайомленні магістрантів із новими підходами у викладанні мови/літератури;
  - впровадженні дидактичних дисциплін у соціально-культурологічному контексті;
  - розробленні та впровадженні цифрових спеціальностей для філологічної галузі.

Аналіз іншомовної підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти України дає підстави стверджувати, що дисципліни педагогічного циклу включено як до обов'язкових дисциплін освітньо-професійної програми, так і вибіркових, що дає можливість студентам формувати індивідуальну освітню траєкторію з урахуванням особистих запитів та інтересів і професійних компетентностей, необхідних для майбутньої педагогічної діяльності в закладах загальної середньої освіти чи в закладах вищої освіти. Обов'язковими є такі освітні компоненти як «Педагогіка», «Педагогіка вищої школи», «Теорія педагогічної діяльності», «Педагогіка з основами наукових досліджень»,

«Педагогічна майстерність», «Актуальні проблеми педагогіки». Цикл вибіркового дисциплін формується відповідно до професійної орієнтації здобувачів освіти, регіональних особливостей і включає здебільшого такі дисципліни: «Педагогічна акмеологія», «Порівняльна педагогіка», «Історія педагогіки», «Інноваційні освітні технології», «Педагогічна конфліктологія», «Педагогічна творчість сучасного вчителя» та ін.

Засвоєння змісту освітніх компонент педагогічного спрямування забезпечує професійне становлення майбутніх фахівців у галузі викладання іноземних мов, суть якого полягає в абсолютній самореалізації, розкритті індивідуальних здібностей, знань, умінь, навичок, морально-професійних цінностей, які визначають можливості вчителя/викладача у духовному і моральному зростанні особистості їхніх майбутніх вихованців. Досвід переконує, що науково-педагогічні знання стимулюють зацікавленість студентів в їх використанні для розв'язання педагогічних проблем і формування готовності до перетворення в інструмент практичної діяльності педагогічних категорій, понять, ідей, ефективного управління освітніми процесами і явищами.

Розглянемо, для підтвердження зазначеного, можливості навчальної дисципліни «Теорія педагогічної діяльності», що викладається для здобувачів вищої освіти магістерського рівня спеціальності 013 Середня освіта (мова і література (англійська)) обсягом три кредити. У процесі засвоєння її змісту студенти продовжують формувати інтегральну та загальні компетентності, удосконалюють фахові компетентності, розширюють знання, вміння і досвід навчальної діяльності, набуті під час опанування освітніх програм бакалаврату, а також оволодівають здатностями, необхідними для науково-педагогічної діяльності у закладах вищої освіти.

Для підвищення якості викладання даного курсу враховуються досягнення сучасної педагогіки і особливо лінгводидактики іноземної мови, зокрема праці Т. Алексеевої, Н. Бориско, В. Калініна, С. Николаєвої, Т. Полонської, В. Редька, М. Соловей, Ю. Трофімової та ін., оскільки вони дають можливість інтегрувати положення педагогічної теорії і методики навчання іноземної мови в освітньому процесі. Такий підхід, за нашими спостереженнями

і відгуками студентів, допомагає їм глибше оволодіти професійними компетентностями майбутнього фаху, що відповідають вимогам Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти, запитам суспільства і їхнім особистим потребам.

Саме тому навчальні заняття (різні види лекційних і семінарсько-практичних занять) та самостійна робота майбутніх магістрів спрямовані на те, щоб поглибити знання студентів з теорії педагогічної діяльності в закладах загальної середньої освіти та надати знання такої діяльності у закладах вищої освіти в умовах реформування освітньої галузі і сприяти набуттю досвіду їх практичного застосування; розкрити ціннісні основи педагогічної професії у сучасному суспільстві та формувати адекватне особистісне ставлення майбутніх фахівців до професійно-практичної діяльності; розкрити сутнісні характеристики педагогічної майстерності та її складників, з'ясувати шляхи формування професіоналізму і педагогічної майстерності; ознайомити здобувачів освіти з провідними інноваційними технологіями навчання і виховання та особливостями їх використання в умовах сучасного освітнього закладу; забезпечити освоєння магістрантами загальних закономірностей освітнього процесу; розвивати у здобувачів вищої освіти педагогічне мислення, мотивацію до оволодіння знаннями, уміннями й навичками психолого-педагогічного аналізу освітнього процесу, розвивати розуміння сутності педагогічної діяльності як організації взаємодії вчителя/викладача з учнями/студентами на основі суб'єкт-суб'єктних відносин та засадах педагогіки партнерства; формувати здатність здійснювати самоосвітню та науково-дослідницьку діяльність в умовах сучасного освітнього процесу.

Задля цього у процесі вивчення дисципліни застосовуються такі методи: словесні (інтерактивна лекція, бесіда, пояснення, дискусія, діалог, мозковий штурм, аналіз педагогічних ситуацій, кейс-стаді); наочні (ілюстрування, мультимедійна презентація, демонстрація); практичні (імітаційно-рольова гра, розв'язування педагогічних задач, виконання практичних завдань, метод проєктів, тощо).

Оскільки основною формою освітнього процесу у вищій школі є лекція, що, як правило, має

монологічний характер, урізноманітнюється її проведення. Наприклад, студенти заздалегідь ознайомлюються з електронним варіантом тексту наступної лекції, складають конспект або тези висвітлення певного пункту/питання її плану і долучаються до проведення заняття. Завдяки цьому традиційна лекція перетворюється в лекцію-діалог, а майбутні магістри вдосконалюють комунікативну компетентність.

Ефективним, як засвідчує досвід, є і такий прийом. Заздалегідь ознайомившись із змістом майбутньої лекції, а це робиться постійно, студенти самостійно, додатково до запропонованих у посібнику, складають запитання до теоретичного матеріалу і під час занять задають їх лектору/лекторам. Даний прийом активізує пізнавальну діяльність здобувачів освіти, а заняття набуває форми лекції-прес-конференції.

Активно використовується під час занять проблемна лекція. Проводимо її на матеріалі з професійних освітніх компонент. Студенти на прикладі конкретної теми із своєї фахової дисципліни розробляють текст лекції, передбачаючи у ньому наявність проблемної ситуації або проблемного завдання, і під час лекційного заняття залучають до їх вирішення своїх колег. Продовжуємо цей процес на семінарсько-практичному занятті з теми «Форми організації процесу навчання у вищій школі», оскільки для самостійної роботи студенти отримують відповідні завдання.

Апробованою формою лекційних занять, побудованих на матеріалі фахових дисциплін, є лекції із заздалегідь запланованими помилками, лекції-візуалізації, лекції-дискусії, які спонукають здобувачів освіти до пошукової роботи, розвивають творче мислення, формують атмосферу співпраці, тобто сприяють виробленню фахових компетентностей майбутніх педагогів. На лекційних заняттях пропонуємо також складати за їх змістом тестові завдання трьох рівнів, які зачитуються наприкінці лекції, а кращі використовуються на практичних заняттях для перевірки здобутих знань.

У процесі вивчення курсу студенти готують і проводять тренінгові заняття на тему «Інноваційні технології навчання англійської мови на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти», розробляють проекти «Формування іншомовного освітнього простору в закладі освіти», «Шляхи вдосконалення навчання іноземної

мови в закладах загальної середньої освіти і вищій школі», організують дискусії і круглі столи на теми «Вдосконалення законодавчої бази вищої освіти в Україні», «Нова українська школа і виклики інформаційного суспільства», «Куратор академічної групи: хто він?», «Коллектив виховує особистість чи гальмує її розвиток?» та ін.

У підготовці майбутніх магістрів іноземної філології провідною визнано комунікативну компетентність. Формуванню її сприяє використання в освітньому процесі інтерактивних форм і методів роботи, а також залучення студентів до управління навчальною діяльністю своїх колег на семінарсько-практичних заняттях, коли вони в повному обсязі виконують усі функції викладача, зокрема й контрольно-оцінювальну з урахуванням відповідно розроблених для навчальної діяльності критеріїв.

Завдяки їх впровадженню у вивчення курсу «Теорія педагогічної діяльності» у майбутніх магістрів іноземної філології формуються такі фахові компетентності, як здатність організувати освітній процес у ЗЗСО / ЗВО із використанням сучасних підходів, засобів, інноваційних методів, прийомів, форм, технологій навчання та виховання на основі передового педагогічного вітчизняного і закордонного досвіду відповідно до обов'язкових результатів навчання (зокрема на основні ідеї інтегрованого навчання, компетентісно орієнтованого підходу, інклюзивної освіти тощо); критично оцінювати надбання й новітні досягнення в предметній галузі; генерувати нові ідеї щодо розвитку та вдосконалення власної професійної діяльності, самостійно отримувати необхідні знання, уміння і навички; забезпечувати особистісний саморозвиток.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, у закладах вищої освіти європейських країн в іншомовній підготовці фахівців, які обрали педагогічну спеціалізацію/спеціальність, головною метою викладання дисциплін психолого-педагогічного та методичних циклів є підготовка до шкільної асистентської практики, педагогічної практики у середніх та вищих навчальних закладах. На заняттях з цих дисциплін вони набувають уміння обирати систему методів-приймів-засобів для проведення занять за новими освітніми технологіями, що сприяє фаховій підготовці загалом.

Дидактична підготовка філологів відбувається під час вивчення теоретичного матеріалу на лекційних, практичних та семінарських заняттях із психолого-педагогічного та методичного циклів, у період педагогічних практик, а також дослідницької діяльності у процесі виконання реферативних завдань, портфоліо, написання кваліфікаційної роботи. Під час їх проведення формуються спеціальні компетенції, що є основою успіху в майбутній професійній діяльності. Виявлено спільні тенденції у розробленні й упровадженні в університет-

ську освіту нових підходів щодо підготовки фахівців іноземних мов, засвоєння сучасних комп'ютерних та онлайн методик, які дають можливість сформувати цифрові компетенції випускника ХХІ ст.

Подальшого порівняльного аналізу заслуговує вивчення досвіду іншомовної підготовки студентів закладів вищої освіти країн Європейського Союзу й України, які працюють за програмами «Подвійний диплом» та академічної мобільності, що сприяє розбудові Європейського простору вищої освіти і науки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гаманюк В. А. Теорія та практика іншомовної освіти у Німеччині в контексті загальноєвропейських інтеграційних процесів: дис. доктора пед. наук: 13.00.01. Луганськ, 2013. 247 с.
2. Загальноєвропейські рек-ї з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. К. : Ленвіт, 2003. 273 с.
3. Нетреба М. М. Зарубіжний досвід викладання англійської мови в європейських країнах. Освітній менеджмент: теорія і практика : зб. наук. пр. Маріуполь : МДУ, 2020. с. 78–86.
4. Program Studiów Wyzszych rozpoczynających się w roku akademickim 2018/2019. URL: [FIL-ros.– stopien_2018_2019.pdf-Foxit-Reader](#) (дата звернення 11.10.2022).
5. Uniwersytet Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie. URL: https://www.fil.umk.pl/panel/wp-content/uploads/germanska_s2_1617.pdf (дата звернення 10.10.2022).
6. Univerzita Karlova. Studium, predmety. URL: <https://is.cuni.cz/studium/predmety/index.php?do=prohlScfak=11410Scoborplan=ODMAAJDScvyuc=OSc.oborsims=Scfbclid=1> (дата звернення 11.10.2022).

REFERENCES:

1. Hamaniuk V. A. (2013) Teoriia ta praktyka inshomovnoi osvity u Nimechchyni v konteksti zahalnoievropeiskykh intehratsiinykh protsesiv: dys. doktora ped. nauk: 13.00.01. [Theory and practice of foreign language education in Germany in the context of pan-European integration processes: diss. doctor of pedagogy Sciences: 13.00.01]. Luhansk, 2013. 247 p. (in Ukrainian)
2. Zahalnoievropeiski rek-i z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia. K.: Lenvit [Pan-European guidelines on language education: study, teaching, evaluation. K. Levit], 2003. 273 p. (in Ukrainian)
3. Netreba M. M. Zarubizhnyi dosvid vykladannia anhliiskoi movy v yevropeiskykh krainakh [Pan-European guidelines on language education: study, teaching, evaluation] Osvitnii menedzhment: teoriia i praktyka : zb. nauk. pr. Mariupol: MDU, 2020. 78–86 p. (in Ukrainian)
4. Program Studiów Wyzszych rozpoczynających się w roku akademickim [Program of Higher Studies starting in the academic year] 2018/2019. URL: [FIL-ros. – stopien_2018_2019.pdf-Foxit-Reader](#) (data zvernennia 11.10.2022) (in Polish)
5. Uniwersytet Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie Maria Curie Skłodowska University in Lublin. URL: https://www.fil.umk.pl/panel/wp-content/uploads/germanska_s2_1617.pdf (data zvernennia 10.10.2022) (in Polish)
6. Univerzita Karlova. Studium, predmety [Karlov University. Study, premed] URL: <https://is.cuni.cz/studium/predmety/index.php?do=prohlScfak=11410Scoborplan=ODMAAJDScvyuc=OSc.oborsims=Scfbclid=1> (data zvernennia 11.10.2022) (in Polish)